

Habiliterings- och hjälpmedelsnämnden

Bidrag för glasögon till barn och unga

Ordförandens förslag

Habiliterings- och hjälpmedelsnämnden föreslår hälso- och sjukvårdsnämnden att föreslå regionfullmäktige följande:

1. Bidrag för kostnad för glasögon eller kontaktlinser till barn och unga mellan 8 och 19 år ska uppgå till 800 kr. Om kostnaden för glasögonen eller kontaktlinserna är lägre än 800 kr per person ska bidraget uppgå till den faktiska kostnaden.
2. Bidraget ska omfatta kostnader för kompletta glasögon eller kontaktlinser.
3. Nytt bidrag ska kunna utgå när ett förändrat behov föreligger, dock högst 1 gång per år. Undantag från 1-års regeln ska kunna göras efter särskild prövning i det fall medicinska skäl föreligger.
4. Regionfullmäktige uppdrar åt habiliterings- och hjälpmedelsnämnden att ansvara för hanteringen av bidraget.

Sammanfattning

Riksdagen har fattat beslut om lag om bidrag för glasögon till vissa barn och unga. Lagen innebär att landstingen ska lämna bidrag för kostnad för glasögon eller kontaktlinser till barn och unga som är mellan 8 och 19 år och som omfattas av landstingens skyldighet att erbjuda hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen. Regeringen har beslutat att bidraget ska uppgå till 800 kr.

I ärendet finns följande dokument

1. Beslutsförslag 2016-03-14
2. Bilaga 1. Lag om bidrag för glasögon till vissa barn och unga
3. Bilaga 2. Förordning om bidrag för glasögon till vissa barn och unga

Beskrivning av ärendet och skälen för förslagen

Syftet med bidraget

Syftet med det nya bidraget är att möjliggöra för barn och unga 8-19 år att kunna delta på lika villkor i såväl skola som på fritiden. Bidrag ska ges till och med det år då den unge fyller nitton år. En mer jämlik tillgång på glasögon bedöms motverka att barn och unga som lever i familjer i ekonomisk utsatthet, och som idag inte får bidrag för glasögon, hamnar i utanförskap.

Bidraget regleras i en ny lag, lag (SFS 2016:35) om bidrag för glasögon till vissa barn och unga. Lagen innehåller bestämmelser om landstingens skyldighet att lämna bidrag för kostnader för glasögon eller kontaktlinser till barn och unga som är mellan 8 och 19 år. Den nya lagen omfattar barn till vilka landstingen är skyldiga att erbjuda hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen. Även barn i familjer som söker asyl, ensamkommande flyktingbarn och barn som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd ska innefattas. Beslut om bidrag för kostnad för glasögon får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Bidragets storlek

Regeringen har i förordning (SFS 2016:36) om bidrag för glasögon till vissa barn och unga beslutat att bidraget ska uppgå till 800 kr per person. Om kostnaden för glasögonen eller kontaktlinserna är lägre än 800 kr ska bidraget uppgå till den faktiskt kostnaden. Bidrag ska inte lämnas för kostnad för glasögon eller kontaktlinser som har skadats eller tappats bort, eller kostnad för reservglasögon eller motsvarande kontaktlinser. För att få bidraget krävs ett aktuellt recept eller ordinationsunderlag från ögonläkare, ortoptist eller optiker. I förordningen finns också bestämmelser om återbetalningsskyldighet.

I socialutskottets betänkande 2015/16: SoU4 Bidrag för glasögon till barn och unga, och regeringens proposition 2015/16:71 Bidrag för glasögon till barn och unga, anges att landstingen har möjlighet att besluta om ett högre bidrag än det som fastställs i förordningen. Enligt propositionen uppgår målgruppen till totalt 169 400 personer. Byte av glasögon förväntas i genomsnitt ske vartannat år för hälften av målgruppen medan vissa förväntas byta oftare. Därmed utgår bidrag årligen till 75 % av målgruppen. Med utgångspunkt i att ungefär 13 % av Sveriges befolkning är bosatta i Skåne kan målgruppen uppskattas till cirka 22 000 barn och unga. Om bidrag årligen utgår till 75 % av målgruppen innebär det cirka 16 500 bidrag per år. Enligt regeringsbeslut 2016-03-03 ska Socialstyrelsen betala ut ekonomisk kompensation till landstingen för bidraget. Bidraget ska uppgå till 800 kr per person. Om kostnaden är ett lägre belopp ska bidrag uppgå till den faktiska kostnaden. Ett eventuellt högre bidrag än 800 kr får finansieras

av respektive landsting. Habiliterings- och hjälpmedelsnämnden föreslår att bidraget ska uppgå till 800 kr, i enlighet med förordningen.

Bidragets omfattning

I socialutskottets betänkande 2015/16:SoU4 anges att det i dagsläget inte finns några enhetliga riktlinjer för vad som ingår när landstingen ger bidrag för glasögon, exempelvis glasets slipning, definition av normalglas, kostnader för båge eller synundersökningar. Regeringen har inte sett någon anledning att tydliggöra vad bidraget ska omfatta i dessa avseenden utan landstingen ges möjlighet att hantera bidraget på liknande sätt som de redan gör. Habiliterings- och hjälpmedelsnämnden tolkar detta som att landstingen själva kan besluta om vad bidraget ska omfatta. För att barn/unga och deras familjer ska kunna utnyttja bidraget till fullo, föreslår habiliterings- och hjälpmedelsnämnden att bidraget ska omfatta kompletta glasögon, dvs. glas, båge, hårdhets-, färg- och antireflexbehandlingar, synundersökning samt eventuella övriga kostnader kopplade till glasögonen eller kontaktlinserna.

Hur ofta bidraget ska kunna utgå

I den nya lagen och förordning finns inga bestämmelser om hur ofta bidraget ska kunna utgå. Av förordningen framgår att bidrag inte ska lämnas för kostnad för glasögon eller kontaktlinser som skadats eller tappats bort, eller kostnad för reservglasögon eller motsvarande kontaktlinser. Habiliterings- och hjälpmedelsnämnden tolkar bestämmelsen som att nytt bidrag kan utgå när det föreligger ett förändrat behov, t.ex. att synen försämrats. För att få bidraget krävs ett nytt recept eller ordinationsunderlag från ögonläkare, ortoptist eller optiker.

För att undvika överutnyttjande föreslår habiliterings- och hjälpmedelsnämnden att bidrag för kostnad för glasögon eller kontaktlinser ska kunna utgå högst 1 gång per år. Undantag från 1-års regeln ska kunna göras efter särskild prövning i det fall medicinska skäl föreligger.

Hantering av bidraget

Regionfullmäktige föreslås besluta att bidraget hanteras av habiliterings- och hjälpmedelsnämnden.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Regeringen har beslutat att landstingen ska kompenseras för kostnaderna för bidraget i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen. Socialstyrelsen ska utbetala ekonomisk kompensation för år 2016 motsvarande 120 mkr varav Region Skåne har tilldelats 15 875 369 krI proposition 2015/16:71 uppskattas målgruppen för bidraget till totalt 169 400 personer Med utgångspunkt i att drygt 13 % av Sveriges befolkning är bosatta i Skåne kan målgruppen uppskattas till cirka 22 000 barn och unga. Det finns en osäkerhet kring hur stor andel av åldersgruppen som kan antas behöva glasögon eller kontaktlinser, samt hur ofta byte behöver ske på

grund av förändrat behov. I propositionen görs en uppskattning att hälften av målgruppen förväntas byta glasögon vartannat år och hälften oftare, och att bidrag därför årligen ska utgå till 75 procent av målgruppen. För Skånes del innebär det cirka 16 500 bidrag per år, till en kostnad av 13,2 mkr. De administrativa kostnaderna har uppskattats till totalt 14,5 mkr, och för Skånes del motsvarar det 1,9 mkr. Med utgångspunkt i de uppskattningar som gjorts i propositionen kan kostnaden beräknas till totalt 15,1 mkr. Det finns emellertid en osäkerhet avseende hur många bidrag som kommer att beviljas för år 2016. Det gäller framför allt hur många i målgruppen som kan antas behöva glasögon och linser. Det finns också en risk att kostnaderna kan bli högre det första året då många kan ha väntat med att skaffa glasögon/kontaktlinser till bidragets införande. Om kostnaderna för bidraget skulle överstiga statsbidraget finns en risk för undanträngningseffekter inom Habiliterings- och hjälpmedelsnämndens ansvarsområde

Juridisk bedömning

Samråd har skett med regionjurist, som inte har några invändningar mot förslaget.

Miljökonsekvenser

Ärendet bedöms inte innebära några miljökonsekvenser.

Samverkan med berörda fackliga organisationer

Ingen samverkan/MBL-förhandling har bedömts nödvändig i detta ärende.

Uppföljning

Konsekvenserna av beslutet kommer att följas upp i samband med uppföljning av statsbidraget.

Ewa Pihl Krabbe
Ordförande

Karin Bengtsson
Förvaltningschef